

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2399>

Number: 26 , p. 385-404, Summer II 2014

SABAHATTİN KUDRET AKSAL'IN "SOYUT ODA" ADLI ÖYKÜSÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME

*A STUDY ON SABAHATTİN KUDRET AKSAL'S SHORT STORY CALLED
"SOYUT ODA"*

Yrd. Doç. Dr. Veysel ŞAHİN

Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Cumhuriyet dönemi şair ve yazarları arasında olan Sabahattin Kudret Aksal, eserlerinde kent insanın gündelik hayat mücadelesi ve çatışmasını ele alır. Sıradan küçük adamın-insanın, zaman, mekân ve nesnelere kuşatılmışlığı, yaşama katılma reflekslerini, felsefik ve psikojik öğlerle eserlerine taşıyan yazar, öykülerinde olaylardan ziyade durumları irdeler. Öyküleri yapı ve izlek bakımından sağlam olan yazar, benöyküsel öyküleriyle öykü dünyasında kendine yer bulur.

Sabahattin Kudret Aksal'ın 'Soyut Oda' adlı eseri de benöyküsel bir öyküdür. Yazar 'Soyut Oda' adlı öyküsünde bireyin zaman, mekân ve değişen dünya karşısında kendini yeniden kurma çabasını vurgular. Öykü kişisi, Ali Numan Bey'in kendini yitik saydığı zaman ve uzamdan kaçarak kendi benliğine yönelmesi, öykünün temel dokusunu oluşturur.

Sabahattin Kudret Aksal'ın 'Soyut Oda' adlı öyküsü; bakış açısı, olay, kişi, zaman, mekân ve temel izlekler açısından yazarın öykülerinin genel bir çıkarımı niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Sabahattin Kudret Aksal, Öykü, 'Soyut Oda', Mekân, Zaman, Doğa, Kaçış, Özgürlük, Kuşatılmışlık, Benlik

Abstract

Sabahattin Kudret Aksal, who is among the poets and authors of the republic period, deals with the daily life struggle conflict of the cityman in his works. The author carrying the siege mentality of the every short man with the time, place and objects and his joining reflexes into the life in his works via philosophical and psychological elements studies the situations rather than the events in his stories. The author whose stories are firm with respect to the structure and the theme has a place with the ego-narrative stories in the story world.

Sabahattin Kudret Aksal's work called 'Soyut Oda' is an ego-narrative story. In his story called 'Soyut Oda', the author emphasizes the individual effort to re-form himself/herself against the time, place and the changing world. The time when the story-man Ali Numan Bey cuts himself dead and comes into his own by escaping from the location forms the ground tissue of the story.

Sabahattin Kudret Aksal's story called 'Soyut Oda' has the characteristics of a general inference of the author's stories with respect to the view-point, event, individual, time, place and basic themes.

Key Words: Sabahattin Kudret Aksal, Story, 'Soyut Oda', Place, Time, Nature, Escape, Freedom, Siege Mentality, Ego

GİRİŞ

Cumhuriyet dönemi şair ve yazarları arasında olan Sabahattin Kudret Aksal, 25 Mart 1920'de İstanbul doğdu. İlkokulu 38. İlkokulu'nda, ortaokulu ve liseyi ise Işık Lisesi'nde okur. Burada felsefe, mantık ve psikoloji derslerini Hilmi Ziya Ülken, edebiyat derslerini ise Ahmet Hamdi Tanpınar vermektedir. Işık Lisesi'nden 1937 yılında mezun olan Sabahattin Kudret Aksal, aynı yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girer. Ancak derslere girmemesinden dolayı okuldan ayrılır. 1938 yılında tekeradan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne kayıt yaptıran Sabahattin Kudret, bölümde liseden hocası olan Hilmi Ziya Ülken ile yakın bir ilişki kurar ve okulu 1948 yılında bitirerek öğretmenlik görevine başlar. (Lekesiz, 1998: 483-485)

Sabahattin Kudret'in ilk etkilendiği kişi Yahya Kemal'dir. Yahya Kemal'in 'Jeminüs ve Altor Şehri' adlı yazısı, onda derin bir etki bırakır. Bunun yanında Ahmet Tanpınar'ın kısa bir süre de olsa öğretmenlik yaptığı Işık Lisesi'nde Sabahattin Kudret, derslerine girmesi, onun şiir ve edebiyata bakışını değiştirir. Sanatçının eserlerinde Cahit Sıtkı Tarancı ve Ahmet Muhip Dıranas'ın büyük etkileri vardır. Hilmi Ziya Ülgen çıkardığı İnsan dergisinin ilk şiiri, "Biri Var"ı yayımlayan Sabahattin Kudret Aksal, İnsan, Varlık, Yenilik, Sokak, Küllük, Milliyet Sanat dergilerinin yanında Vakit, Vatan, Türk Sesi ve Yeni İstanbul'un sanat ve edebiyat köşesinde yazılar yazar.

İlk şiiri 1938'de İnsan ve Varlık dergisinde, ilk öyküsünü 1940'ta Küllük dergisinde yayınlanan yazarın ilk tiyatro oyunu, 'Evin Üstündeki Bulut' adıyla 1948 yılında sahnelenir. 1940'lı yıllarda I. Yeni edebiyat hareketi içinde yer alan sanatçı, günlük yaşamın, küçük ayrıntıları ve avareliklerini eserlerinde konu alır.

Sabahattin Kudret Aksal, Cahit Sıtkı Tarancı etkisiyle hece vezni ve uyak kullanarak yazdığı ilk dönem şiirlerinden sonra Garip Akımı ve Orhan Veli'ye yaklaşır. Daha sonra küçük insanın hayatla olan mücedelesini somut dünyadan soyut dünyaya yönelerek irdeler. 1960 yılından sonra Garip Akımı'nda uzaklaşan Sabahattin Kudret, İkinci Yeni şiir ve edebiyat anlayışının eksenine girer. Kendisine özgü bir biçimde insan-doğa ilişkisini felsefik düzlemde irdeler. Eserlerinde kent insanın gündelik yaşantısı ve çatışmasını ele alan yazar, sıradan küçük insanın kuşatımını, felsefik ve psikolojik öğlerle irdeler. "Kişilerin dış görünüşlerinden çok ruhsal durumlarına, başından geçen olaylardan çok yüzyüze buldukları olgulara önem veren Aksal, onların vakti ve tutumlarını, etkili çevre tasvirleri eşliğinde öyküsel etkiyi ortaya çıkaracak düzeyde yetkin ve yeterli anlatmıştır." (Lekesiz 2001: 493) Yazarın ilk öykü kitabı, 'Gazoz Ağacı' (1955) adını taşır. Sabahattin Kudret bu eseriyle Sait Faik Hikâye Armağanı kazanır. 1957 ise 'Yaralı Hayvan' adlı eseriyle Türk Dil Kurumu Sanat Armağanı'nı kazanan Sabahattin Kudret Aksal, 19 Nisan 1993'te İstanbul'da yaşamını yitirir.

1. İsimden İçeriğe

'Soyut Oda' adlı öykü yazarın son dönem öykülerindedir. Yapı Kredi Yayınları tarafından bütün eseri başlığı altında yayınlan öykülere, son öykülerinin eklenmesiyle tamamlanır.

'Soyut Oda' adlı öykü, anlatı kişinin nensel dünyanın sıkıştırılmışlığında kaçarak kendine yeni bir düzen ve yeni bir dünya kurma arzusunu ele alır. Öykü kişisi Ali Numan Bey'in yaşadığı zaman ve uzamdan kaçarak yeni bir 'Soyut Oda' kurma isteği, onun sıradanlaşan yaşama bir başkaldırısıdır. Bu başkaldırı özünde somut gerçeklerin insan yaşamını yalıtıklaştırmasınana bir meydan okuyuştur. Öyküde "Soyut" kavramı, "varlığın duyularla

algılanamayan" yönünden ziyade varlık ve nesnelere kendine has özellikleri arasındaki ilişkiden hareketle zihinsel bir dönüşüm ve düşünme biçimi oluşturması anlamında kullanılır. Varlık ve "nesnelere özelliklerinden veya özellikleri arasındaki ilişkilerden herhangi birinin tek başına ele alan zihinsel işlem" (Türkçe Sözlük, 2005: 1798-1799) öykünün temelini oluşturur. 'Oda' ibaresi ise soyutlanan simgesel değerlerin kendi içinde bir uzamda konumlandırılmasını amaçlar. Bu açıdan öykü, kendi içinde çatışmalar yaşayan birey(ler)in kendi dışında nesne ve varlıklar kuşatılmışlığından sıyrılarak ütopyik bir dünya kurma isteğini açılar.

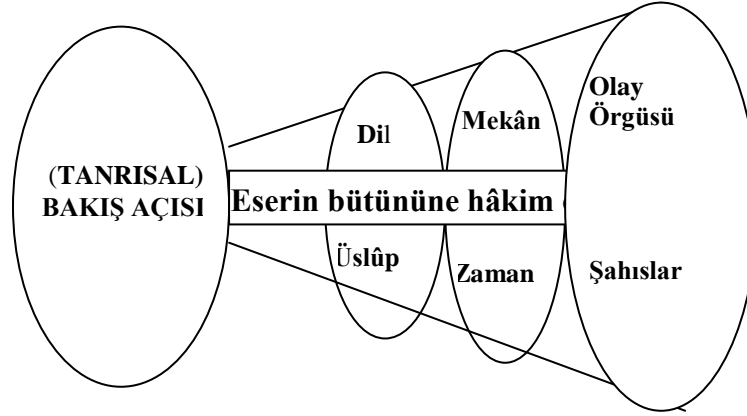
1.2. Bakış Açısı ve Anlatıcı Düzlemi

Görülen veya hissedilen şey, yazan kişinin veya konuşan kişinin inşa kabiliyetine bağlıdır. Bakan kişinin baktığını anlama ve yorumlama yeteneği görülen veya algılanan şeyin sunulması ile başka bir boyut kazanır. Etrafımızda gördüğümüz nesne ve varlıklar bizim algılayıp yorumlayabildiğimiz kadar gerçeklik kazanır. Bu açıdan sanatın bir bakış açısı kazanımı olduğu da bir gerçektir. Bir edebî yapının içerisinde, merkez fonksiyonellik özellik taşıyan mekân, zaman ve diğer unsurların kendi içindeki bütünlüğü, bakış açısına göre şekillenir. Buradan yola çıkarak, edebî bir eserin içerisindeki ana dokuyu oluşturan unsurun, anlatıcının seviyesi ve bakış açısı olduğunu söyleyebiliriz. Modern anlatılarda bakış açısının çokgen bir yapı arz etmesi, edebî eserleri daha boyutlu ve karmaşık hale getirmektedir. Burada çokgendeki kastımız anlatı pakının bir eserde birden fazla bakış açısı ve anlatım tekniği kullanmasıdır.

'Soyud Oda' adlı öyküde modern anlatıcı, her şeyi bilme ve görme ayrıcalığıyla donatılmış Tanrısal-hâkim bir şekilde karşımıza çıkar. Tanrısal bakış açısı, "Temel karakteri itibarıyla 'her şeyi bilme' esasına dayanan bu bakış açısı, yazara geniş imkânlar sunmaktadır. Böyle bir imkânla donatılmış anlatıcı figür, adeta 'Tanrı gibi' her şeyi bilir, görür, sezer; geçmişten haberler verir" (Tekin, 2003: 50) Böylece anlatıcı, anlatı kişi ya da kişilerinin psikolojik durum, duygu ve düşüncelerini bütün yönleriyle okuyucuya aktarır. Tanrısal anlatıcı, kurmaca dünyanın hâkimi olarak Ali Numan Bey, Fehime Hanım ve çocukları hakkında her şeyi bilir, sezer ve görür.

"Karşısındaki, kim olursa olsun, özellikle bir suskunluktan sonra söze başlayınca bir yıkım haberi alacağını sanıyor, bozgundan bozguna uğruyordu. Mutsuz bir kadını o hem de gerçek bir mutsuz, yüreğini saran bu ağır duygunun bir nedene bağlı olduğuna inanmıyordu da ondan. Balığın suda yüzüşü gibi o da mutsuzluğun doğasında yüzüyordu." (s.169-168).

Öykü kişilerinden Ali Numan Bey'in eşi Fehime Hanım'ın, duygu düşünce ve yaşama bakışını bütün yönleriyle okuyucuya aktaran hâkim anlatıcı, öykünün olay örgüsünü şekillendirecek ayrıntıları öykünün temel dokusunu uygun ve güçlendirecek şekilde aktarır. Anlatıcı, öykü kişisi Fehime Hanım'ın bütün varlığını açılar, sanki onun içine tutulmuş bir ayna gibi onun mutsuzluğunun kaynağını dışa yansıtır. Anlatıcının, Fehime Hanım'ı mutsuz olarak nitelemesi ve Fehime Hanım'ın içsel olarak yaşadığı bozgunu bize anlatması, anlatıcının her şeye hâkim bir konumda olduğunu gösterir. Fehime Hanım, Ali Numan Bey'in kendisinden uzaklaşıp içsel dünyası olan 'Soyut Odası'na çekilmesi ya da çekilmek istenmesi, anlatıcının bu yeni durumu sebep ve sonuç ilişkisi bağlamında aktarmasını da gerektirir. Oluşan bu yeni durum karşısında Ali Numan Bey ve Fehime Hanım, zaman, mekân ve nesneyle kurdukları ilişkileri birçok anlatım tekniği kullanarak okuyucuya aktarılır. Anlatıcı hâkim bir konumda mekân, nesne ve kişiler arasındaki bağı, aşağıda belirtilen düzlemdeki gibi kurar.

Şekilde görüldüğü üzere anlatıcı, öykülerdeki dil-üslup, mekân zaman, olay örgüsü ve şahıslara bütünüyle hâkimdir. Tepe noktada her şeyi gören ve bilen anlatıcı, dil ve üslubu kendi göndergeler düzlemine göre oluşturmuş, mekânı kendi dileğine göre şekillendirmiş, zamanı kendine göre ayarlamış, olay akışını ise kendi isteğine göre çizmiştir. Bu doğrultuda öyküde, öykü kişisi Fehime Hanım'ı anlatıcının bize verdiği izinle algılar ve öykü içinde konumlandırırız.

“Büyük bir kentten bir kıyı kasabasına taşınacaklardı. Önce kulaklarına inanmamıştı, ama inanmamak neye yarar, gerçekle karşılaşınca kaçmak yerine sarmaş dolaş omaktır en iyisi onunla, sarmaş dolaş olmak vakit geçirmeden önlemine almaktır. O da öyle yapmıştı, son silahını önce kullanmış, çırpınmış, bağırap çağırmıştı.” (s.171).

Fehime Hanım'ın, eşi Ali Numan Bey'in hukuk danışmanlığı başarımlılığı görevinden emekli olduktan sonra küçük bir kasabaya yerleşme kararına gösterdiği tepki, geçmişe yönelik bilgi niteliği taşır. Bu bilgi aynı zamanda onun bilinçsel anlamda içinde bulunduğu psikolojik durumu da gösterir. Anlatıcı önceleri Ali Numan Bey ve ailesinin büyük bir şehir yaşadığını; *“Belleği geriye doğru kayıyor, iki yıl önceye o zaman büyük bir kentte, o kentin kalburüstü sayılabilecek semyelerinin önde gideninde oturuyorlardı.”* (s.171) şeklinde ifade eder. Fehime Hanım'ın belleğinden geçenleri okuyucuya aktaran Tanrısal anlatıcı, ailenin önceki yaşantısı hakkında teferruatlı bir bilgiye sahiptir.

Öyküde anlatıcı anlatı kişilerinin psikolojileri ve bilincilerinde tasarladıklarını açıklama, iç monolog, iç çözümleme ve diyalog teknikleriyle okuyucuya aktarır. *“Diyalog, monolog veya konuşmada, okuyucu ile konuşan kahraman arasında herhangi bir anlatıcı veya aracı yoktur. Konuşma eylemi aracsız olarak okuyucuya sunulur/gösterilir.”* (Çetişli, 2000: 42). Okuyucu, bu teknikler sayesinde anlatı kişilerinin içinden geçenleri direkt olarak öğrenir. Böylece kahramanların yaşama tutunma mücadeleleri, psikolojik durumları, iç ve dış konuşmalarla metnin dünyasına taşınır.

“Yeni güç ararken kendine yeni bir ses de bulmuştu, hırçınlığını gizlemiş, oldukça yumşak, neredeyse duygulu diyebileceğimiz bir ses, o sesiyle sordu “Nasıl bir gereksinim itiyor seni bu odaya, bana söyleyebilir misin?” Besbelli değiştirmiş yöntemini, yüzeyde dolaşmıyor artık, kaynağa inmek istiyor. Gülümsedi Ali Numan Bey, ... Fehime Hanım'ın gözünden kaçmıyor bu gülümseyiş. “Gülme Gülme” dedi. Gülmekle sorumu yanıtlamaktan kaçacağı mı sanıyorsun.”... “Acı çekiyorum” dedi Ali Numan Bey. Açık çekiyormuş! Neyin acısı bu diye düşünüyor... Sözcükler kafatası boşluğunda arılar gibi vızıladaşıyor uçup gidiyorlar sonra...” (s.172-173).

Yukarıda öyküden alınan kesitlerde anlatıcının diyalog, iç monolog ve iç çözümleme tekniklerini kullanarak anlatı kişilerinin psikolojik durum ve düşüncelerini detaylı bir şekilde okuyucuya aktardığını görürüz. Özellikle Ali Numan Bey ve eşi Fehime arasında geçen konuşmalar, öyküye canlılık katmanın yanında okuyucunun olaya şahit olmasını da sağlar.

Yazar, öykünün birkaç yerinde olay akışını keserek anlatıcıya açıklamalar yaptırır. Öyküde parantez içinde verilen açıklama kısımları, öykünün anlatım paktını teknik anlamda zayıflatsa da bilgi vermesi açısından önemlidir.

"(Konumuzun dışında da olsa beliriveren bir çağrışımı saptamak uğruna birkaç söz daha: Nükteden anlamayan kadınların kocalarıysa kişiliklerine göre sertliğe ya da suskunluğa itilmişler..." (s.170), "(Bu olağanlık olağandışılık sorunu yalanlar içinde geçerlidir. Nitekim küçük yalanlar kudurtur da kadınları, büyüklerine gıkları çıkmaz." (s.174),.. "(Fehime Hanım kuru kafa sözcüğünü duyunca bir çığlık attı içinden, Tanrım diye inledi..." (s.175).

Yazarın öykünün akışını keserek; nükte, kadın, erkek ve kurukafa konusunda yaptığı açıklamalar, okuru bilgilendirmeye yöneliktir. Okur bu bilgiler sayesinde olay akışının içine çekilir.

Sonuç olarak öykü Tanrısal anlatıcı tarafından kurgulanır. Anlatıcı hâkim bir güçle donatıldığı için yazara anlatım tekniği olarak birçok teknik kullanama imkânı sunar. Öyküde anlatıcı, açıklama, diyalog ve iç çözümleme tekniklerini kullanarak anlatı metninin kurgusunu gerçeğimsi hale getirir.

2. Olay Örgüsü

Olay örgüsü, romanda yer alan hadise ve vaka zincirlerinin belirli bir zaman ve mekâna bağlı kalınarak neden sonuç ilişkisi içinde düzenlenmiş şeklidir. Forster, olay örgüsünün; "olayların zamanına göre düzenlenerek anlatılması veya olay(lar) arasındaki neden sonuç ilişkisi" (Forster, 1985: 128) olduğunu belirtir.

Sabahattin Kudret Aksal'ın, 'Soyut Oda' öyküsü tek zincirli vakalardan oluşur. Vaka birimleri, bir zincirin halkaları gibi birbirine girmiş bütünleyici bir yapı arz eder. Öykü temel olarak üç metin halkasından meydana gelir. Bu üç metin halkasının içindeki vaka halkaları ise olay parçacıklarını neden sonuç ilişkisi açısından tamamlar. Öykünün her bölümünde başkışı Ali Numan Bey'in, 'Soyut Oda' kurma arzusunun sebep ve sonuçları anlatılır. Ali Numan Bey'in ruhsal olarak yaşadığı başkaldırı, içinde yaşadığı zaman ve mekândan kaçışı da beraberinde getirir. Modern yaşamının insanı nesneleştirmesine başkaldıran Ali Numan Bey, zaman ve mekânın sıkıştırmasından kurtularak biliçaltında bastırıldığı soyutlanma ve soyutlanma arzularını gerçekleştirmeye çalışır. Nitekim somut dünyanın kuşatılmışlığını evinin çatı katında oluşturacağı 'Soyut Oda' ütopyasıyla yıkmayı düşünen Ali Numan Bey, kendi varlığını kavramak için bu soylu başkaldıraya kalkışır.

Bu yönüyle öykü temel üç "metin halkası"ndan meydana gelir. "Metin halkası ve mana birlikleri arasındaki münasebet ağını anlatmak, vaka örgüsünü dikkate sunmak demektir." (Aktaş 2000: 63). Bundan dolayı her metin halkası, kendi iç birimi olan vaka birimciklerini şekillendirerek öykünün metin halkalarını oluşturur.

M: Metin Halkası

V: Vaka Halkası

Birinci metin halkası aşağıdaki vaka halkalarından meydana gelir.

M1. Evinde bir 'Soyut Oda' kurmak isteyen Ali Numan Bey'in, bu durumu karısı Fehime Hanım ile paylaşması: Fehime Hanım'ın kocası Ali Numan Bey'in bu isteğine anlam verememesi.

V1. Bir sonbahar günü evlerinin balkonunda oturan Ali Numan Bey'in, karısı Fehime Hanım'a bir şey söyleceğini bildirmesi. Fehime Hanım'ın eşinin söyleceği şeyi merak etmesi.

V2. Fehime Hanım'ın mutsuz ve baskın karakterinin Ali Numan Bey üzerindeki etkisinin irdelenmesi.

V3. Ali Numan Bey'in, karısı Fehime Hanım'a kendi evinde ona ait bir odası olması isteğini bildirmesi. Ali Numan Bey'in bu isteğini reddetmeyen Fehime Hanım'ın bu duruma çok şaşırması ve daha sonra bu isteğin nedenlerini kocasından öğrenmeye çalışması.

V4. Ali Numan Bey'in evinde kuracağı odaya 'Soyut Oda' adını vermesine Fehime Hanım'ın üzülməsi.

M2. Ali Numan Bey'e kendine özgü kuracağı ütöpk mekan 'Soyut Oda'da varlığını kavrama ve kavratma arzusu.

V1. Ali Numan Bey'in, 'Soyut Oda'yı ve onun için taşıdığı anlamı karısıyla paylaşması. Ali Numan Bey'in, 'Soyut Oda'yı nasıl kuracağı ve içinde hangi nesne ve varlıkların bulunacağı hakkında karısına bilgi vermesi. Nesnenin dünyasından kaçış ve soyut dünya kurmada kullanılan simgesel değerlerin ortaya çıkışı.

V2. Fehime Hanım'ın Ali Numan Bey'in 'Soyut Odası' için çatı katını münasip görmesi, bu duruma Ali Numan Bey'in çok sevinmesi. Fehime Hanım'ın, Ali Numan Bey'in kendisine yabancılaştığını farketmesi.

V3. Fehime Hanım, kocası için çatı katında tahsis ettiği 'Soyut Oda'yı somut nesnelere düzenleyerek Ali Numan Bey'i odaya davet etmesi.

V4. Ali Numan Bey'in, nesnelere gömülü kendine ait olmayan somut odaya girmemesi üzerine Fehime Hanım'ın üzülməsi.

M3. Ali Numan Bey'in 'Soyut Oda'sına yerleşmesi. 'Soyut Oda'nın tam anlamıyla soyut olması için soyut değeri simgeleyen nesnelere tedarik edilmesi. Kendini somut dünyadan soyutlayan Ali Numan Bey'in soyut dünyasında ölmesi.

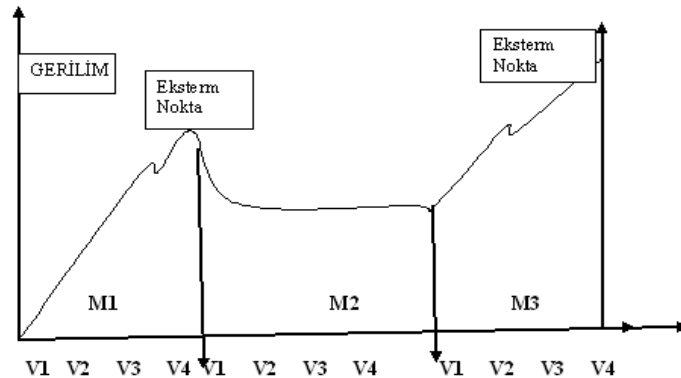
V1. Ali Numan Bey'in karısına sadece öğle ve akşam yemeklerinde birlikte olacağını söyleyerek bunun dışında kalan bütün zamanı 'Soyut Oda'da geçireceğini bildirmesi.

V2. Ali Numan Bey'in 'Soyut Oda'daki nesnelere varlıklarını soyutlamak için kurukafa, yeryüzü küresi, cetvel, pergel, harita ve teleskop broşürü temin etmeye koyulması.

V3. 'Soyut Oda'nın soyut çağrışım uyandıran nesnelere kavuşan Ali Numan Bey'in, kendi kurduğu soyutlanmış dünyasına çekilerek kendi varlığını kavramaya çalışması. Yalnız kalan Fehime Hanım'ın, kızı Kevser ve oğlu Sefer'e babalarının durumunun kendisini endişelendirdiğini söylemesi.

V4. Kendini dünyadan soyutlayan Ali Numan Bey'in, 'Soyut Odası'nda ölmesi.

Öykü bu üç metin halkasından meydana gelir. Bölümler açısından öyküdeki etnik kurgu, yani aksiyon aşağıdaki eğrideki gibi şekillenir.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere entrik yapı, **M1'** de Ali Numan Bey'in ve karısı Fehime Hanım'ın evlerinin balkonunda sohbet etmesiyle başlar. Bu durum **V1-V2'**de vaka halkalarında meydana gelen olayların içeriğini şekillendirir. Bu noktadan sonra entrik kurgudaki gerilim yükselişe **V3'e** geçer. Bu bölümlerde Ali Numan Bey, karısı Fehime Hanım'dan evde kensine ait bir oda ister. Sinirli, huysuz ve mutsuz bir kadın olan Fehime Hanım'ın bu isteği geri çevirmesiyle Ali Numan Bey 'Soyut Oda' düşüne biraz daha yaklaşır. Bu durum Ali Numan Bey'in **V4'te** odaya 'Soyut Oda' ismini vereceğini bildirmesiyle farklı boyut kazanır. Zira Fehime Hanım kocasının odasına 'Soyut Oda' ismini vermesini yadırgaması, dramatik aksiyonu tekrardan yükseltir. Bu aşamada karı koca arasındaki konuşma tartışmaya dönüşür.

Anlatı kişinin kendisine ait olan bir 'Soyut Oda' kurma isteği, öykünün ikinci metin halkasını **M2'de** oluşturur. **M2'de** Ali Numan Bey kendisine ait **V1-V2'de** 'Soyut Oda'yı kurarak nesnelere insanı kuşatan yönünden kurtulmayı amaçlar. **V3-V4'te** ise 'Soyut Oda'nın tasarımı yapılır. Bu bölümde Fehime Hanım ve Ali Numan Bey arasındaki iletişim ağı olumlu yönden tekrar kurulur. **M3'te** ise gerilim **V1-V2'de** tekrardan yüksemeye başlar. Ali Numan Bey'in kendisini dış dünya ve nesnelere soyutlayarak kurduğu küçük odasında **V3'te** artık mutlu ve huzurludur. Ancak ailesi bu durum karşısında çok mutsuzdur. Doğanın insanı kuşatıp büyüyen yaratıcı yönünden kaçarak kendi içine çekilen Ali Numan Bey, soyut dünyanın soyut kapsını aralayarak bu dünyanın somut düzeninden ayrılır. Onun ölümü, **V4'te** dramatik aksiyonun en yüksek olduğu nokadır. Zira öyküde bu durum "Soyut odasında ölmüş babamız" (s.187) şeklinde ifade edilir.

Bu açıdan öykünün olay örgüsü, metin ve vaka halkaları bakımından bütünlük gösterir. Öyküde olayların sınırlı oluşu kişi, mekân ve zamanın da sınırlı olmasına neden olur.

4. Mekân

4.1. Çevresel Mekânlar

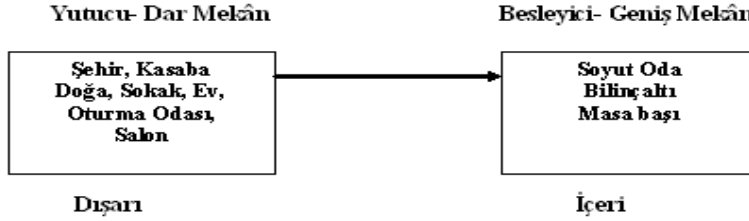
İnsanın ontolojik olarak tutunma ve sığınma yeri olan mekân, insanın evrendeki oluş noktasıdır. İnsanın kendini gerçekleştirmek için gönderildiği beden/dünya, bütün oluşların mekânsal düzlemdeki en geniş yeri, yurtsal imgesidir. Anlatı türlerinde yapısal unsurların bir mekân içinde verilme ihtiyacı da öykü kişilerin itibari de olsa kendileri için bir oturma, tutunma yerine ihtiyaç duymasındandır. Korkmaz, "mekân, varoluş kaygısıyla ilgili bir duraksamadır; zamanın sonsuz akışında yitip gitmek istemeyen insanın tutunduğu "dışarıdaki içerdelik" niteliğinde bir yer" (Korkmaz, 2007: 401) olarak tanımlar. Öyküde kendi benliğini keşfetmeye çalışan anlatı kişisi Ali Numan Bey, kendi benliğini kavradığı yer olan 'Soyut Oda'da bir bütünlük kurar. Öyküde mekâna anlam kazandıran Ali Numan Bey, etrafını kavrayıp kendini gerçekleştirdiği süreçte mekânın içine oturur. Bu açıdan Ali Numan Bey'in mekânla olan bağı, eylemsel bir yapıya sahiptir ve onu "mekândan ayırmak mümkün değildir." (Yardım, 2000: 80). Bu açıdan mekâna sinen Ali Numan Bey'in ruhu, tutunma noktası olarak öyküde mekânlara yeni anlam kazandırır.

Sabahattin Kudret Aksal'ın 'Soyut Oda' adlı öyküde çevresel mekân sınırlı bir yapıya sahiptir. Öyküde çevresel mekânlar simgesel düzlemde ele alınmıştır. Bu mekânların başında doğa, şehir, kasaba ve ev gelir. Öyküde çevresel mekânın sınırlı oluşu, mekânın algısal anlamda kurgulandığını gösterir.

4.2. Algısal -Olgusal Mekânlar

Olgusal mekânlar (Korkmaz, 2007: 403), insanın ontolojik anlamda mekânla ilişkiye girdiği, kendi düşünsel dünyasını mekâna yansıttığı yerlerdir. Bu mekânlar, öyküdeki

karakter(ler)in sosyal ve psikolojik yapısına göre anlam üretir. Öyküde bu tür mekânların başında Ali Numan Bey'in evi, 'Soyut Oda', oturma salonu, evin bahçesi, doğa ve şehir gelir. Anlatıcı konumundaki kavrayıcı ben, mekâna işlevsel açıdan yeni anlamlar yükleyerek, kendisinin ruhsal durumunun mekânda nesnelleşmesini ister. Aşağıdaki grafikte 'Soyut Oda' adlı öykünün algısal-olgusal mekânların oluşum şekli verilir.

Öyküde algısal-olgusal mekânların dışarıdan içeriye doğru şekillenmesi, anlatı kişisi Ali Numan Bey'in simgesel anlamda mekâna yansıyan psikolojik durumuyla özdeştir. Ali Numan Bey'in 'Soyut Odası'nı kurmak için mekânda yaptığı değişim, bütün yönelimlerin dıştan içeriye doğru olmasını sağlar. Dışarıdaki mekânda bulunan varlık ve nesnelere yutucu taaruzundan kaçarak kendi iç dünyasına yönelen Ali Numan Bey, içeride yani bilinçaltında soyut ve geometrik bir dünya kurar. Bu dünyanın nesnelere olan yeryüzü yuvarlağı (küre), kurukafa, pergel, cetvel, harita, teleskop broşürü, kadaströ çizelgeleri uzamda ona sınırsız bir varolma imkânı sunar.

4.2.1. Yutucu -Dar Mekânlar

Yutucu-dar mekânlar, anlatı kişileri için olumsuzlukların bir araya geldiği ve onların ontolojik olarak kendine bir tutunma ve oturma yeri bulamadığı mekânlardır. Kahramanın ayağını yere basmakta korktuğu yutucu mekânlar, olayın labirent bir yapıya dönüşmesine neden olur (Duymaz, 2000: 68).

Öyküde yutucu mekânlar, Ali Numan Bey'in içerisinde kaybolduğu, kendin somutladığı yerlerdir. Bu mekânlarda, Ali Numan Bey kendi ben'inden uzak ve baskı altındadır. Ali Numan Bey, baskı altında olduğu somut dar mekânlarda kendi özgürlüğü sınırlandırıldığı için sürekli kendisiyle kavga ve başkaldırı içindedir. Ali Numan Bey'in kavga ve başkaldırıları eylemsel olduğu kadar düşünsel özellik de gösterir.

Bu açıdan en önemli yutucu mekân Ali Numan Bey'in evidir. Ev fiziki olarak geniş bir mekândır. Ancak Ali Numan Bey kendi sınırlandırılmışlığına başkaldırı hali, nesnelere işgal edilmiş olan evi, yutucu-dar bir yapıya dönüştürür. Bu açıdan evin fiziki büyüklüğü, psikolojik anlamda önem arz etmez. Ali Numan Bey, "Ben ne istiyorum, biliyor musun?" dedi ve sorusunu karısının yanıtlamasına vakit bırakmadan sürdürdü konuşmasını: "Bir oda. Evet, bu evde bağımsız bir odam olsun benim, düzenleyeyim hiç çıkmayayım oradan. Bugüne dek olmadı, ama bugüne dek olmaması bugünden sonra da olmayacağı anlamına gelmesin istiyorum." (s.170) diyerek evin sıcak ve samimi açılımlarından uzaklaşarak kendisini yitikleştirdiğini vurgular. Ali Numan Bey'in kendi evindeki somut dünyaya tutunamaması, evin içtenlik değerlerini yitirmesindedir. Zira "Varlıklar tek bir mekâna açılır, dünyadaki içtenlik mekânına" (Okyay, 2000: 84). Evin içtenlik değerlerinden yoksun oluşu, Ali Numan Bey'in soylu duygu ve sıcak ilişkilerini sınırlandırır. Ali Numan Bey'in en önemli sığınma yeri olan evin, somut dünyanın nesnelere doldurulması, onun evde kendisini yitik ve kaybolmuş hissetmesine neden olur. Zaman ve uzamın içinde nesnelere sarılmış olduğunu kanıksayan, Ali Numan Bey, doğa ve onun varlık alanlarından da kaçır. Çünkü doğa, nesne ve varlıkların kendini somutladığı en mükemmel yerdir. Somut dünyanın simgesel anlamda en dinamik yeri olan doğa, Ali Numan Bey için soyut dünyaya

ulaşmada en büyük engeldir. Doğada bulunan bütün canlılar, zaman ve mekân tarafından kuşatılmışlık duygusu çeken Ali Numan Bey'in "yersizlik yurtsuzluk" (Er, 2009: 78) duygusunu artırır. Ali Numan Bey'in, psişik alanlarını yeteri kadar sosyalleştirememesi, kahramanın evi, şehri, kasabayı yutucu bir mekânna dönüştürmesine neden olur. İçinde yaşadığı uzamda etrafındaki nesne ve varlıklar tarafından kuşatıldığını anlayan Ali Numan Bey, kendine ait bir oturma yeri bulamadığı için ilk önce doğaya tavır alır, daha sonra doğanın da varlık ve nesnelere sarıldığını görünce ondan kaçır.

"Evet, istemiyordu nesneyi! Neydi nesne? Ben'in dışında her şey. Bir başka değişle doğa. Doğayı istemiyordu. Soyut değil doğa, geometrik biçimlere rastlanılmazdı onda ne üçgen bir bulut görmüştü bugüne dek, ne de küp şeklinde bir dağ ne de dikdörtgen bir göl yoktu ki görsün! Hiçbir nehir dümdüz akılmıyordu. Sıkımtı dişini uzun süre, susmuştı, şimdi söylüyordu işte. Soyut olamayan doğaya dayanamıyordu." (s.172),

Öyküde yazar, somut dünyanın en önemli dinamik yeri olan doğayı, bireyi sınırlandırmasında ötürü bir yuytucu yer olarak anlamlandırır. Kendi içinde doğal bir kanunla yeni ve sürekli oluş ve kılınlara gebe olan doğa, yazara göre "hayatın havzası, insanın zaman içindeki konumu" (Alver, 2006: 37) belirler. Doğanın somut oluşu ve geometrik şekillerden uzak oluşu, öykü kişisi Ali Numan Bey'e nesnel bir varlık olduğunu kanıksatır. Doğanın doğallığını soyut dünyanın simgesi olan matematik ve geometri ile aşmaya çalışan Ali Numan Bey, bu aşkın gücün karşısında kendi sınırlandırılmışlığını duyumsayarak kendi 'ben'ine yönelir. Bu yönüyle öyküde doğa, Ali Numan Bey'in sınırlandırılmış özgürlüğünün en önemli kaynağıdır.

Öyküde, evin balkonu, salon ve oturma odası da yutucu mekândır. Ali Numan Bey'in kendisini nesnenin taruzu altında olduğunu hissettiği balkon, oturma odası ve salon, yalıtık ilişkilerin kurulduğu yerdir. Ali Numan Bey, emekli olduktan sonra taşındığı bu evde karısı Fehime Hanım, kızı Kevser, oğlu Sefer ile birlikte yaşar. Evin iç düzeni belirleyen güçler, karısı ve çocuklarıdır. Nesnel dünya ve modern yaşantının kişileri olan bu kişiler, Ali Numan Bey'in kendi 'ben'ine dalmasına mani olur. Zira gerek Kevser gerekse de Sefer, kasabanın tek düzeliğini disko ve eğlence yaşantısıyla aşmaya çalışır. Evin içindeki aile fertlerinin iletişimsizliği, evdeki bütün oturma yerlerini işgal ettiği için baba ve çocuklar arasında iletişim kopukluğu yaşanır.

"...bahçe kapısının sesini duydular Kevser'le sefer diskodan geliyorlardı. Ağızlarındaki İngilizce bir şarkı mırıldanarak... Ali Numan Bey doğrularak yerinden ayaklarıyla terliklerini ararken, Kevser'e: Nasıldı bakalım?" diye sordu... Kevser daha çok yüzüyle gözüyle, gövdesiyle yanıt verirdi sorulara gene öyle yaptı, ağızında bir şeyler gevelediyse de pek anlaşılamadı ne dediği... Sefer'e de sormak istiyor, ama niye sorsun, konuşmaz ki bu oğlan." (s.176).

Ali Numan Bey'in, evin içindeki sıradanlaşır nesneleşen ilişkilerden bunalması, onda mekân tarafından yutulduğu duygusunu uyandırır. Kendi varlığını, nesnelere çepecevre sarılmış evrende kuramadığını kavrayan Ali Numan Bey, soyut dünyanın sınırsız gizeminde kendi özgür 'ben'i bulacağına inanır. Bu yüzden evde kendisine ait olan bir 'Soyut Oda' ister.

Soyut Oda' adlı öyküde şehir de yutucu bir mekândır. Zira Ali Numan Bey emekli olur olmaz şehrin insanı sınırlayıp yitikleştiren yapsından kurtulmak ister. Bu yüzden karsının itirazına rağmen oradan ayrılıp kasabaya yerleşir. Öyküde şehir, kalabalıklaşan insan topluluğunun barındığı ve bireysel ilişkilerin zaman içerisinde yok olmaya mahkûm olduğu yutucu bir mekândır. Anlatı kişisi bu mekândan kurtularak kendisini gerçekleştirmek üzere şehirden ayrılır. Kahramanın benliğini bulmak için kirlenmiş ve bozulmuş olan şehirden kaçışı; onun saflığı simgeleyen doğaya sığınma ihtiyacını doğurur. Ancak doğayla iç içe bu kasabada

da istediğini bulamayan Ali Numan Bey, kendi bilinçaltına yönelerek orada soyut bir düzen kurar.

4.2.2. Besleyici-Geniş Mekânlar

Öyküde açık-geniş mekânlar sınırlıdır. Bunun nedeni başkişinin Ali Numan Bey'in içinde bulunduğu psikolojik durumdur. Öyküde açık-geniş mekânlar, 'Soyut Oda', bilinçaltı ve masa başıdır. Anlatı kişisi Ali Numan Bey, bu mekânlarda huzur bulur ve kendi ruhsal dünyasını kavrayıp mekâna yansıtır.

Öyküde Ali Numan Bey'in evinde kurmak istediği 'Soyut Oda' en önemli besleyici mekândır. Ailesi ve etrafındaki nesnelere soysuz ve sınırlayıcı saldırılarına uğrayan Ali Numan Bey, bu odayla kendine ait soyut ve kimliği olan bir dünya kurar. Kurulan bu dünyada her şey Ali Numan Bey'in bilinçaltında bastırıldığı özgürce yaşama katılma refleksi içerir. "Bir oda. Evet, bu evde bağımsız bir odam olsun benim, düzenleyeyim hiç çıkmayayım oradan. Bugüne dek olmadı, ama bugüne dek olmaması bugünden sonra da olmayacağı anlamına gelmesin istiyorum." (s.170)... "Çatı katındaki küçük odayı istiyor... Adını da koymuş, soyut oda mıymış neymiş." (s.177).

Eşine bütün vaktini evde kurmak istediği 'Soyut Oda'da geçireceğini ifade eden Ali Numan Bey, kendisine yeni bir özgürlük alanı kurma amaçındadır. Bu özgürlük alanına "Soyut Oda" ismi vererek ona kimlik kazandıran Ali Numan Bey, artık kendi soyutlanmış ütopyasının peşindedir. Ali Numan Bey'e verilen odanın çatı katında olması, bilinçaltında bastırılan duyguların dikeyleşerek yüzeye çıkmasını gösterir. Zira çatı katı, ussalığın ve dikeyleşmenin mekânıdır. (Bachelard, 1996: 15).

"Yukarı kattaki oda çatı katındaki o küçük delik, Kevserin yüzüne bakmadığı, Sefer'in yatmaktan yüksündüğü o oda işte soyut odam olacak o benim... Yeter o oda bana yeter Fehime," (s.174).

Ali Numan Bey'in çatı katındaki küçük odayı kendileştirme çabası, onun kendine dönmesi ve kendi benliği ile yüzleşmesini vurgular. Bu yüzden Ali Numan Bey, bu küçük odayı büyük bir arzu ile ister. Odanın çatı katı olması ve fiziksel açıdan küçük olması, mekânı darlaştırmaz. Zira 'Soyut Oda'nın içtenliğe göndergede bulunan küçüklüğü, Ali Numan Bey'e verdiği huzur ve mutluluktan dolayı, onu sınırsız besleyici bir mekâna dönüştürür. Ruh bütünlüğün kurulacağı "küçük oda", olgusal anlamda ütöpik bir cennettir. Ali Numan Bey için mutluluk ve huzurun yeri olan çatı katındaki 'Soyut Oda', onun biçimleneceği ve kendisini özel hissedeceği soyut kurgu mekândır. (Ateş, 2006: 100). Ali Numan Bey'in soyut acununda kendisi ve benliğini dıştan içeriye doğru çevirdiği bu mekânlarda, "mekânın içeriksizliği ve yücelişte oynadığı rol(ün)" (Orhanoglu, 2002: 191) önemi vurgulanır.

"O saatlerde ağır ağır merdiveleri çıkıyor, henüz soyutlanmadığına inandığı odaya giriyor." (s.180).

Anlatı kişisi, benliğini besleyici yönüyle saran soyut dünyaya merdivenlerden yavaş yavaş çıkarak bilicinin soyut dünyasına ulaşır. Ancak Fehime Hanım'ın odayı somut nesnelere doldurması, mekânın içeriksizliğini gösterir. Bu dolayı Ali Numan Bey de somut nesne ve varlıklarla doldurulan bu odada, ilk zamanlar bilicel yükselişini gerçekleştiremez. "Onun henüz soyutlanmadığına inandığı odanın" (s.181) kendini kurma sürecinde soyut eşyalarla döşenmesi, odanın soyut kimlik kazanmasıyla gerçekleşir.

"Yeryüzü yuvarlaklığı, haritalar, cetveller, pergeller, gönyeler, haydeğer kâğıtları, parlak kartonlara renkli basılmış sayılar, adı sanı bilinmeyen büyüklü küçüklü taşlar art arda geliyor. (Teleskobu tutan broşür de gelmişti, kapağında olağanüstü güzel, büyük, renkli bir fotoğrafı vardı teleskobun, upuzun konisi burnunu havaya dikmiş göklere bakıyordu şimdiden... Evet, küre de geldi haydeğer kâğıdı da pergel takımı da şu da geldi bu da. Soyut malzeme tamamlanmıştı artık, Ali Numan Bey'in odasına çekilmesi gerekiyordu." (s.183).

Ali Numan Bey'in kendi değerler düzlemine uygun kurduğu oda, soyut değerlerin kendine varlık bulduğu bir olma ve kurulma yeridir. İçinde yaşanan zaman ve uzamdan kurtulmak çatı katında kurulan yeni 'Soyut Oda' öykü başkışının kendi varlığı ve özgürlüğünü kavardığı küçük bir köşedir. Bu küçük köşede biliçaltına bastırıldığı duygularını dışa sızdıran Ali Numan Bey, soyut dünyasında sonsuz bir özgürlük ve güven duygusu içinde yaşar.

5. Zaman

Soyut Oda' öyküsü vaka zamanı, ortalama bir buçuk aylık bir süreci kapsar. Öykünün başkışı Ali Numan Bey'in, evinin çatı katında bulunan küçük odayı kendi "Soyut Odası" yapma isteği ve sonrasında odayı soyut nesnelere düzenlemesi süreci, onun içinde yaşanan andan kaçmasını da beraberinde getirir. İçinde yaşanan mekân ve zamandan kaçış izleği, öyküde vaka zamanının şekillenmesinde temel teşkil eder.

Öyküde olaylar, sonbahar mevsiminde başlar ve kış mevsiminin ilk haftalarında son bulur. Öyküde zaman sembolik olarak kullanılır. Sonbahar mevsimi, bitkilerin yavaş yavaş ölmeye başladığı, şekillerini değiştirerek yeni bir görünüme büründüğü zaman dilimidir. Sembolik olarak kopuş, ayrılma, düşüş, ayrışma ve kaçışın yaşandığı zamansal bir döngüdür. İnsan bu ayrılma, kopuş, düşme ve ayrışmanın baskısıyla ya doğuma, (bahar mevsimine) ya da ölüme, (kış mevsimine) çekilir. Zamanının değişmeyen gücü insanı her zaman kışa sürükler. "Ağustos böceklerinin sesi azalmıştı. Ama havalar soğumamıştı daha, geceler ılık geçiyordu." (s.168).

Ağustos böceklerinin sesinin azalması, ve havanın yavaş yavaş soğumaya yüz tutması, vaka zamanının sonbahar mevsiminin son ayları olduğunu imler. Bu zaman diliminde Ali Numan Bey ve eşi, balkonda oturmaktadır. Kendi aralarında konuşan karı ve koca, yaşamın sıradanlaşan ve sıradanlaştıran büyüğü içindedir. Sıradanlaşan yaşam, Ali Numan Bey'in evde kendine ait bir oda istemesiyle değişir. Bu değişim, Fehime Hanım'ın çatı katındaki odayı Ali Numan Bey için hazırlamasıyla devam eder. "Aradan bir hafta geçmeden döşemişti Fehime Hanım o odayı,.. İki gün badanaya yetmişti..." (s.177).

Öykü zamanının kronolojik olarak ilerlemesi, Ali Numan Bey'in de yavaş yavaş 'Soyut Odası'na kavuşma düşünüyüşünü gerçekleştirmesine imkan sunar. Onun 'Soyut Oda'ya kavuşma süreci, zamanın değişen ve değiştiren döngüsünde artık gerçekleşmektedir. Öyküde ilerleyen vaka zamanı sembolik olarak Ali Numan Bey'in zihinsel değişimine ayak uydurarak kışa doğru ilerler.

"Mevsim ilerlemişti. Güz kışın kokusunu doğuruyordu ağaçta, yaprakta, göğün renginde, hava kükrüyordu üç beş günde bir delimtirik bir rüzgâr yaban kestanelerinin yapraklarını sokoklara hoyratça savuruyordu." (s.181).

Öyküde mevsimin değişimi, vaka zamanının sonbahardan kış mevsimine girmek üzere olduğunu imler. Güzün sonunda ortaya çıkan kış kokusu, soğuk günlerin geldiği, kış mevsiminin başlamak üzere olduğunu gösterir. Zira simgesel anlamda Ali Numan Bey de insan yaşamının sonbaharı olan yaşlılık sürecindedir. Rüzgâr, simgesel manada insan hayatını sembolize eder. Rüzgârın önüne kattığı her şeyi sürüklemesi ise zamanın insanı ölüme ve sona doğru sürüklediğini simgeler. Öykü zamanında ağaçların yapraklarının sararması, doğanın değişimini gösterirken, her sararan yaprak dalından uzaklaşmış, büyük bir boşlukta gezinmektedir. Ali Numan Bey'in ailesinden uzaklaşarak kurduğu 'Soyut Oda'da onun boşlukta soyut bir varlık olarak kendi olmasını sağlar. Öyküde ilerleyen vaka zamanında 'Soyut Odası'na taşınan Ali Numan Bey, artık kendine kurduğu bu ütopyik dünyada yaşamakta, kendi başına 'Soyut Odası'nda her geçirdiği gün onu dünyadan daha fazla soyutlamaktadır.

“On beş yirmi gün sonra bir gün ince, sert buzcul bir yağmur yağdı. Dinmedi bütün gün, geceye de sarktı, Güzler kışlara ince, sert buzcul yağmurlarla bağlanır, o geceden biriydi. Rüzgâr gittikçe hızını artırıyordu, dışarıda ağaçlar toprağa degecekmiş gibi eğiliyordu, bir çinko yerinden oynuyordu çatıda, yuvasından kopmuş birkaç kiremit bahçeye düşüyordu.” (s.185).

Vaka zamanındaki değişim, güz mevsiminin bittip kış mevsiminin başladığını imler. Öykü zamanındaki sıradizimsel ilerleme Ali Numan Bey’in de soyut dünyasında kaybolduğunu gösterir. Nihayetinde rüzgarın çatı katından bahçeye düşürdüğü çinko ve kiremitler, Ali Numan Bey’in kendi ‘Soyut Odası’da öleceğini çağırıştırır. Öykünün sonunda Ali Numan Bey kendi ‘Soyut Odası’da ölü bulunur. Bu açıdan aşağıdaki şekil, simgesel anlamda Ali Numan Bey’in öykü zamanıyla bağlantılı değişimini gösterir.

Ali Bey’in vaka zamanın yaşadığı değişimler, öykü zamanındaki zamansal değişimle orantılıdır. Sonbahar mevsiminde somut dünyanın kuşatılmışlığından kaçan Ali Numan Bey, bilinçaltı dünyasında kurduğu ‘Soyut Oda’ ile soyut doğumunu yaşar. Kış mevsiminin gelmesiyle taşındığı varlık ve neslerden arınmış soyut dünya onun kendini hayattan soyutlamasıyla son bulur. Bu açıdan öyküde vaka zamanında meydana gelen değişimle Ali Numan Bey’in hayatındaki değişim aynı düzlemde ilerlemektedir.

6. Kişiler Dünyası

Sabahattin Kutret Aksal’ın, “Soyut Oda” adlı öyküsünde kişiler temel güç konumundadır. Öyküdeki değerler düzlemi, kişiler ya da kişileştirilmiş varlıkların dünya algısı ve isteklerine göre yapılır. Öyküde kişiler dünyası oldukça sınırlıdır. Ali Numan Bey, Fehime Hanım, Kevser, Sefer, postacı, posta memuru, doğa, şehir ev ağaç vb. simgesel düzlemde öykünün kişiler dünyasını oluşturur.

6.1. Başkişi

Başkişi, öykünün dramatik aksiyonuna yön veren ve tematik gücün oluşmasını sağlayan kişidir. “Soyut Oda” adlı öykünün en önemli karakteri olan Ali Numan Bey, “dinamik anlatımın oyun kurucu(su)” (Bourneur-Real, 1989: 153) olarak öyküye derinlik kazandırır. Stevick’e göre “başkişiler, iç dünyaları ve hayatları en ayrıntılı bir şekilde belirten karakterlerdir.” (Stevick, 2004: 173).

Ali Numan Bey, büyük bir kurumun hukuk danışmalığının başyardımcılığından emekli, bilge bir kişidir. “Ali Numan Bey’e gelince öykümüzün de gelişiminden anlaşılacağı üzere, o gerçek bir bilgeydi.” (s.170). Emekli olduktan sora büyük şehrin tek düze yaşamından sıyrılarak kendine özgü sessiz bir yaşam sürmek için ailesini de yanına alarak küçük bir sahil kasabasına yerleşen Ali Numan Beyin, düşünsel anlamda değişimi kasabaya yerleşmeyle başlar. Ali Numan Bey, çalışma hayatı boyunca kendisini işi ve ailesine adanmış “fedakâr arketipi”nin (Pearson, 2003: 166) kişi düzlemindeki görüntüsüdür. Ali Numan Bey, karısı Fahime Hanım’ın baskın kimliğine karşın sakin yapıyla ön plana çıkar. Fehime Hanım’ın, baskın ve mutsuz

karakter yapısı, Ali Numan Bey'in mutluluğunu gölgeler. Bir koca olarak kendisini ailesinin mutluluğuna adanmış "zoraki bilgeliğe" (s.170) Ali Numan Bey, yaşama somut dünyanın işleyişi içinde zoraki tutunmaya çalışır. Kendi benliğinin arzularını biliçaltına atarak bastıran kahraman, çalışma süresince kendisi ve benliğini gizler. Nitekim "Duygularını bastıran ya da sınırlayan kişi, hisslerini tanımaya, algılamaya rağmen, ortaya çıkmasına ve görülmesine müsaade etmez." (Konrad, Hendl, 2001: 94). Ali Numan Bey de soyuta yönelmeden önce kendi içine kapanır, duygu ve isteklerini gizler.

Ancak Ali Numan Bey içten içe de sıradalaşan yaşamının kuşatılmışlığını kırmak, kendi 'ben'in özgürlüğünü kavarayarak biliçaltında bastırıldığı dünyayı dışarıda kurmak için bir arayış içindedir. Karısı ve diğer insanların baskısı yüzünden kendi 'ben'i ihmal ettiğini, hayatının son deminde anlayan Ali Numan Bey, kendini soyut dünyada var kılma yolunda atılımlarda bulunur.

"Ali Numan Bey odaya yerleşmekte pek de acele etmiyordu. İçine kapanmış iki büklüm katlanmıştı sanki tını, konuşuyor, kuytulara duruyor, gövdesini sahibinin tasmaından tutarak yönettiği bir köpek gibi gezdiriyordu ortalıkta." (s.179).

Anlatıda Ali Numan Bey'in kendi benliğini kuytuya çekilmiş bir köpeğe benzetmesi, onun bu zamana kadar kendine ve benliğine yabancılaştığını vurgular. 'Soyut Oda'nın Ali Numan Bey tarafından somut dünyaya taşınması, onun kendi kişisel yaşamını somut dünyada var kılma çabasını gösterir. Bu açıdan "kişisel yaşam, yaşamla birlikte hazır olarak doğmaz. Her bireyin onu ele geçirmeye başlaması gerekir." (Mounier, 2007: 101). Ali Numan Bey de dünyada kendi özgür iradesiyle nesnelikten arınmış kişisel bir dünya kurar. Öykünün sonunda Ali Numan Bey, kurduğu kişisel soyut dünyada kendi varlığını kavrar. Onun nesne ve varlıkların saldırısından korunmak için kurduğu soyut dünya, ona yeni dünyanın kapısını aralar. Öyküde 'Soyut Odası'na kapandıktan birkaç gün sonra ölen Ali Numan Bey, bu odada ölmekle özünde tinsel doğumunu gerçekleştirir.

6.2. Norm Karakterler

Öyküde başkişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan norm karakterler, "kahramanların kusurlarını yansıtmaya, somutlaştırma gibi fonksiyonları vardır." (Korkmaz, 1997: 298). Bu açıdan norm karakterler, "başkişinin yaşadığı tecrübenin derinliklerine dalmamızı sağlayan" (Stevick, 2004: 179) kişilerdir. Öyküde Ali Numan Bey'in eşi Fehime Hanım en önemli ve tek norm karakterdir.

Fehime Hanım, baskın bir kişiliğe sahiptir. Fehime Hanım, şehir hayatını benimsemiş, ancak hayatın akışı içinde mutlu olmayı becerememiştir. Öykünün başında kocası Ali Numan Bey'i sınırlayıp onun kendi olmasına mani olan Fehime Hanım, kocası Ali Numan Bey'in değişimiyle o da değişir. Zira Ali Numan Bey'in için nesnel, somut dünyanın temel kurucusu, Fehime Hanım'dır.

"Doğrusu istenirse, boşalmak için gelişigüzel bir elin kurcalamasını bekleyen bozuk sayılabilecek bir saatin zembereği gibiydi Fehime Hanım, sadece şimdi değil, hep böyle gergin, bi şimşek çaksa da gürleşem diye tetikteydi" (s.169).

Fehime Hanım'ın gergin ve sinirli kişilik yapısı, kocası Ali Numan Bey'i daha gençlik yıllarında baskı altına almıştır. Ali Numan Bey de hayatı boyunca onunla kavga etmemek ve onu mutlu etmek için çabalamıştır.

"Mutsuz bir kadındı ve hem de gerçek bir mutsuz, yüreğini saran bir ağır duygunun nedenine bağlı olduğuna inanmıyordu da ondan. Balığın suda yüzüşü gibi o da mutsuzluğun doğasında yüzyüyordu. Bir yandan da hak vermemiz gerekiyor," (s.170).

Fehime Hanım'ın mutsuzluğu, onu kuşatan umutsuzluğundandır. Zira "Umutsuzluk, ilişkisi kendine ait olan sentezin içsel uyumsuzluğunu" (Kierkegaard, 2001: 25) doğurur. Yaşamının insanı kuşatan yönünü, Fehime Hanım'ın mutsuzluk duygusu etrafında anlamdıran Aksal, Fehime Hanım'ın içsel uyumsuzluğunu, onun değişmez yazgısı olarak görür. Ancak kocası Ali Numan Bey'in "benlik bilinci" (Stevens, 1999: 63) ulaşmak için sıradanlaşan nesnel dünyadan kaçma girişimleri, Fehime Hanım'ın da kişiliği ve kimliğinde değişmeler yaşamasını sağlar. Fehime Hanım'ın kocasının "Soyut Oda' kurma isteğine yaklaşımı, Ali Numan Bey'in kendisini gerçekleştirmesine yönelik olumlu katkılardır. Kocasının duygusal ve zihinsel değişimini kavrayan Fehime Hanım, onun evde soyut bir dünya kurmasına yardımcı olur. Soyut dünyanın düzenlenmesi, Fehime Hanım tarafından yapılır. Fehime Hanım'ın öykünün ikinci ve üçüncü bölümlerinde eşi için endişelenmesi, özünde eşini sevdiğini ama bunu göstermekten kaçındığını gösterir. Öyküde Fehime Hanım, bütün olumsuzluklarına rağmen Ali Numan Bey'in kendi ben'i keşfetmesine yardımcı olur.

6.3. Kart (Karşıt Değerler) Karakterler

Öyküde Ali Numan Bey'in kendini gerçekleştirmesine izin vermeyen, öykünün değerler dünyasının oluşması sağlayan "kart karakterler" (Stevick, 2004: 178) değerler, tek, yoğun ve canlı unsurlardır. Öyküde, "yıkıcı bir karaktere" (Fromm, 1985: 25), değere sahip olan bu varlıklar, Ali Numan Bey'in kaçış ve kuşatılmışlık duygusunu körükler. 'Soyut Oda' öyküsünde kart karşıt-değerler, simgesel bir düzlemedir. Kart karakterler ve değerleri, nesne ve varlıkların kimliğinde varlık bulur. Nesne ve varlıklara sinen kart karakterlerin değerleri, geometrik olmayan; doğa, şehir, ağaç, dağ, kasaba, sokak, çatı, deniz, kuş, kaya ve gemi vd. simgeler üzerinden verilir. Ali Numan Bey'in dünyayı soyutlayamamasının başlıca nedeni, doğa ve onun varlık zincirinde bulunan geometrik olmayan nesnelere. "Kısacası başta kişiler olmak üzere, mekânda mekânı dolduran bütün objeler" (Daşçioğlu-Koç, 2009: 885) soyut dünyanın karşısındadır.

"Evet, istemiyordu nesneyi! Neydi nesne? Benin dışında her şey. Bir başka deyişle doğa. Doğayı istemiyordu. Soyut değildi doğa, geometrik şekillere rastlanmazdı onda, ne üçgen bir bulut görmüştü bu güne dek, ne küp bir dağ, ne de dikdörtgen bir göl, yoktu ki görsün. Hiçbir nehir dümdüz akılmıyordu, sıkıştı dişini uzun süre, susmuştu şimdi söylüyordu işte. Soyut olmayan doğaya dayanamıyordu." Bir kayısı, iki şeftali, üç armut, dört elma ne demektir? Kayısı, şeftali, armut, elma yoktu. Bir iki üç vardı. Ne kış vardı ne yaz... Uzay vardı bir de boşluk! Varlık o boşlukta idi. Ağaç, ev sokak çatı... hep o boşlukta idi. Doğayla kesecekti alışverişini" (s.173).

Nesnenin kuşatılmışlığı karşısına kendi ben'i koyan Ali Numan Bey, varlığını büyük bir boşlukta görür. Doğanın insanı kuşatan sonsuz sınırlandırılmışlığı onun kendi soyut nesnelere dünyasına kaçmasına neden olur. Öyküde doğa gerek mekân gerek zaman gerekse yaşam açısından Ali Numan Bey'in özgürlüğü kısıtlar. Bu yüzden simgesel anlamda kart ve karşıt bir değere dönüşür.

6.4. Fon Karakterler

Öyküde psikolojik derinliği az olan fon karakterler, öykünün sosyal ortamın oluşması ve olayların gerçeğe yakın bir şekilde verilmesi için anlatıya yerleştirilen "silik figür" (Aytaç, 1999: 242) "dekoratif unsur" (Aktaş, 2000: 142) niteliğindeki kişilerdir.

Öyküde fon karakterler oldukça sınırlıdır. Ali Numan Bey'in kızı Kevser, oğlu Sefer, postacı, memur gibi kişiler, fon karakterlerdir.

Kevser ve Sefer, Ali Numan Bey'e çok yakın olmalarına rağmen babalarının soyut dünyasına çekilmesine katkıda bulunmaz. Gündelik yaşantı peşinde koşan, Kevser ve Sefer, evin işleyişinden çok uzaktır.

"Kızları Keveser'le oğulları Sefer, şimdi olduğu gibi yazları değil sadece, yılın tamamında yanlarındaydı. Uzatmalı yüksekokul öğrencisiydi onlar..." (s.171).

Anne ve babasıyla sınırlı şekilde iletişim kuran bu iki genç, yazar tarafından gelecek nesillerin simgesi olarak nitelendirilir.

7. İçerik Düzlemi

'Soyut Oda' adlı öyküde bireyin dış dünyadan kaçarak kendi kurduğu soyut yani bilinçaltı dünyasına yaptığı yolculuğu anlatılmaktadır. Öyküde temel değişim ve dönüşüm aşağıdaki değerler düzleminde oluşur.

	<i>Tematik Güç /İlküdeğer</i>	<i>Karşıt Güç/Karşıdeğer</i>
<i>Kişiler Düzeyinde</i>	<i>Ali Numan Bey, Fehime Hanım, Keveser, Sefer.</i>	<i>Doğa, nesne, Varlık (= zaman, mekân)</i>
<i>Kavramlar Düzeyinde</i>	<i>Kaçış, Benliğe Yöneliş, Başkaldırı, Ben, Kendilik.</i>	<i>Kısıtlanmışlık, Yabancılaşma, Mutsuzluk, Hayat Ölüm, Varlık</i>
<i>Simgeler Düzeyinde</i>	<i>Soyut Oda, Kurukafa, Küre Pergel, Çetvel, Harita, Teleskop Broşürü, Gönye, Uçay.</i>	<i>Doğa, Dünya, Şehir, Zaman, İnsan, Ağaç, Dağ, Kasaba Sokak, Çatı, Deniz, Kış, Kaya</i>

7.1 Benliğe Dönüşün İlk Adımı, Şehirden Kaçış

Benliğe yönelik, bireyin kendini yeniden keşfetmesinin ilk adımıdır. "Benlik, ilişkinin kendisi değil; ilişkinin kendine dönüşüdür." (Kierkegaard, 2001: 21). Kişi kendi benliğine yöneldikçe kendi kimliğini kavrar. Benliğe yönelik, kimileri için çok çalkantılı, kimileri için ise kutsal bir hazinenin ortaya çıkarılması kadar heyecan vericidir. İnsanî yönleri ortaya koyabilmek için birey ilk önce kendisinde var olan cevherin önemini algılaması gerekir.

Öyküde Ali Numan Bey de ilk önce kendi varlığını kavrar. Baskı ve sınırlandırılmış somut düzen içinde benlik yitimine uğrayan Ali Numan Bey, ruhsal özgürlüğünü somut nesnelere kendini soyutlayarak gerçekleştirir Özgürlük ve benlik duygusundan bihaber bir yaşam süren Ali Numan Bey, yaşamın kısır ve somut sıradanlığına kendi özgürlüğü için karşı gelerek başkaldırır. Bu özünde bireyin kendi benine yöneldiğinin ilk en önemli göstergesidir. Benliğe dönüşün ilk adımı, bireyin kendi değerlerine yani doğal olana dönmesidir. Ali Numan Bey de kendine yönelerek, 'Soyut Odası'nda kendi varlık alanını sorgular. Her soru bir farkındalık durumunu da bereberinde getirir. Nitekim Ali Numan Bey kendini farkındalığı ve varlık sorunsalını kavramak için benliğine yönelerek soyut simgesel yolcuğa çıkar.

Benliğe yönelişte ilk adım olarak Ali Numan Bey, şehrin düzensiz, kalabalık ve yozlaşan dünyasından kurtulmak ister. Çünkü şehir, kabalaşmanın biçimselleşmesidir. Orada uyum yerine gürültü vardır. Kalabalıklaşan insan toplulukları, şehirde büyük bir gürültüye neden olur. Bu gürültü insanların kendi iç dünyalarının seslerini duymalarına bir set gibi engel olur. Bu açıdan şehrin kirlenmiş ve bozulmuş ortamı, Ali Numan Bey'i kendi benlikliğiyle tek başlarına bırakmaz. Bu yüzden Ali Numan Bey de şehirden kaçarak kendini bireyselliğini kavramak ve gerçekleştirmek için küçük bir kasabaya yerleşir. Karısı Fehime Hanım'ın

kasabaya gitmemek için direnmesine rağmen Ali Numan Bey, tinsel doğumunu yaşacağı kasabaya gitmekte kararlıdır. Bu karar özünde sıradanlaşan yaşama bir başkaldırıdır. *“Başkaldırmada hem kendisini hem de başkalarını bulan insan, başkalarıyla dayanışmaya girer.”* (Gündoğan, 1997: 119). Ali Numan Bey de bu başkadırıyla karısı Fehime Hanım ile dayanışmaya girer. Fehime Hanım ilk önce eşinin kasabaya taşınma isteğine karşı çıkar. Ancak Ali Numan Bey, geçen yılların onu yalıtıklaştırıp sınırlandırılmasından şehirden kaçarak kurtulacağına farkındadır.

“Büyük kentten bir kıyı kasabasına tanışacaklardı. (Fehime Hanım) Önce kulaklarına inanmamıştı, ama inanmamak neye yarar, gerçekte karşılaşınca kaçmak yerine sarmaş dolaş olmaktır en iyisi onunla, sarmaş dolaş olmak, vakit geçirmeden önlemini almaktır. O da öyle yapmıştı, son silahını önce kullanmış, çırpınmış, bağırılmış çağırılmıştı. Gene böyle taş gibi duruyordu... Günlerce ağlayış. (Tanrım, o ne yağmur!) bu direncinde yararı olmamış, birkaç ay sonra taşınmışlardı, bu yaz kasabasının anayolunun çıkışındaki koyu koruluğun dibine, hem yaz kış oturmacasına. Bu yalnızlık, bu atılmışlık satılmışlık da az gelmiş olmalıydı ki bu adama şimdi de evin içinde bir odaya kapanmak istiyor,”(s.171-172).

Ali Numan Bey'in kendi varlığını yeniden kavramak için geldiği bu yaz kasabası, onun kendi soyut dünyasını kurmasında ilk adımıdır. Bu adımla şehrin nesnelere kuşatılmış doğasından kurtulan Ali Numan Bey, kasabanın sessizliği içinde kendini tekrardan varetmeye çalışır. Zamanla kasabanın tek düze yaşantısının da kendisini kuşattığı anlayan Ali Numan Bey, *“kendisi olma”* yolunda...*‘anlam arayışı(na)’* (Ecevit, 1996: 52) girer. Benliğe yönelişte şehirden kasabaya yönelime, büyük dünyanın küçültülmesi ve yeni yaşam alanları ve nesnelere keşfedilmesidir. Zira kasaba köy ile şehir gelenekleri arasına sıkışmış ne şehirli olabilmiş ne köylü kalabilmiş insanların hayat sürdüğü bir yerdir. Kasaba, geleneksel yaşam ve değerlerin değişim potasına girdiği fakat tam olarak sindirilmediği bir oturma yeridir. Kasabanın tatil için şehirden gelen insana dönüştüğü gören Ali Numan Bey, tekrardan evine ve kendi içine çekilir. Bu çekiliş özü itibarıyla uyuyan ‘ben’in tekrardan yüzeye çıkmasıdır. Bu oturma yerinde kendini tekrardan kuşatılmış hissedenden Ali Numan Bey, etrafındaki bütün varlıkları ve kendisini sorgular. Her soruda kendi kuşatılmışlığını biraz daha fazla farkedenden Ali Numan Bey, kendini yaşamdan soyutlamaya koyulur.

“Bu yalnızlık, bu atılmışlık satılmışlık da az gelmiş olmalıydı ki bu adama şimdi de evin içinde bir odaya kapanmak istiyor, ölünceye dek uyuklamayı amaçlıyordu. Kentten buraya göçerek gömüldüğü yalnızlık da yetmemişti ona, bir başka yalnızlığı özliyordu.”(s.171).

Ali Numan Bey'in kentten kaçarak geldiği sahil kasabası, onun psikolojik yalnızlık ve özgürlük arzusunu tam anlamıyla sağlayamaz. Ali Numan Bey'in bilinçaltında kurduğu yalnızlıkla dolu evren, kasabanın doğasında bulunan var olma gücü yüzünden daha derinleşir. Zira insan kendi yalnızlığında kökten bir yalnız kalma duygusuna kapılarak etrafındaki bütün varlıklardan kaçır. Her kaçış benliğe doğru olduğu için Ali Numan Bey de kendi benliğine ‘Soyut Odası’na yönelir.

7.2. Benliğe Dönüşte Doğaya Tavrı ve Doğadan Kaçış

Ali Numan Bey, şehrin nesnelere kuşatılmış dünyasından kaçarak kendisini doğanın bozulmamış kollarına bırakır. Fakat burada da kendisini düzensiz ya da somut nesnelere kuşatılmışlığı içinde bulur. Ancak doğada bulunan varlık ve nesnelere Ali Numan Bey'e göre geometrik bir yapı arz etmez. Ali Numan Bey doğada sürekli bir salınım halinde olan nesne ve varlıkların onu kuşattığını kanıksar. Zira doğa bizim dışımızda bir var olma yeridir. Bütün nesnelere insanı somutlayan bir düzen şeklindedir ve insanın bu düzene ayak uydurmaktan başka bir şansı yoktur. Ali Numan Bey de insanı sınırlayıp kuşatan ve ona özgürlük tanımayan

somut değerlerden kaçır. O, doğal ve somut olanın değil geometrik düzene sahip soyut olanın peşindedir. Çünkü soyut dünya ona her istediğini sunan sınırsız bir var olma yeridir.

"Evet, istemiyordu nesneyi! Neydi nesne? Benin dışında her şey. Bir başka deyişle doğa. Doğayı istemiyordu. Soyut değildi doğa, geometrik şekillere rastlanmazdı onda ne üçgen bir bulut görmüştü bu güne dek, ne küp bir dağ, ne de dikdörtgen bir göl, yoktu ki görsün. Hiçbir nehir dümdüz akıyordu, sıklıkla dışını uzun süre, susmuştu şimdi söylüyordu işte. Soyut olmayan doğaya dayanamıyordu." (s.171).

Doğa yaratılışı itibariyle gerçektir. Yaratıcı, kendi görünümünü doğaya vermiştir. Doğada her şey yaratıcının bir tezahürüdür. Doğada bulunan nesne ve varlıkları geometrik şekil ve görünümlere çevirmek imkânsızdır. Ali Numan Bey de bu yüzden doğada aradığı bulamaz. Çünkü doğa ve varlık alanları, bizim dışımızda varlığını sürdürür. İnsanın doğaya hâkim olmaması, doğanın, insanı zaman ve mekânda kuşatmasındandır. Doğanın insanı somutlayan görünümü, Ali Numan Beyi rahatsız eder. Ali Numan Bey için asıl olan görünmeyen yani soyut olandır. Soyut olan ise Ali Numan Bey'e göre düşünsel dünyadır. Bu da onu, kendi bilincinde soyut dünyalar kurmaya iter.

"Doğayla kesecekti alış verişini görüntüler acununda kurtulacak ussaldaki devinecekti. Soyut birimlerle bir odaya kapanmayı özliyordu. Özlem de edenilmezdi buna, neydi öyleyse, bir niteleme buluyordu oracıkta, hem de göz açıp kapayana dek, evet diyordu bağı yakan susuzluk duygusu bu." (s.173).

Ali Numan Bey'in doğanın somutluluğu karşısında kendi gerçekleştirmemesi, onun kendi usunda yeni bir dünya kurmasını sağlar. Zira doğayla ilişkisini kesen insan, ilk önce kendi düşünsel dünyasına döner. Bu dönüş özünde bir kaçıştır. Ali Numan Bey'in doğanın varlık dünyasının kuşatılmışlığından usuna kaçıp orada istediği dünyayı kurma girişimi, büyük bir tutkuya dönüştükçe etrafındaki nesne ve varlıklardan kaçış hızlanır. Kaçışın ve içe çekilmenin artması, onun hem kendisi hem de çevresiyle çatışma yaşamasına neden olur. Ali Numan Bey'in doğaya ait nesne ve varlıklarla çatışması, onun var olanla soyut olanı içsel olarak karşı karşıya getirmesine neden olur. Çatışmanın sonucunda Ali Numan Bey, somuttan soyuta "var olanlardan görünmeyene" yönelerek dış dünyayı kendi bilinciden soyutlamsına sebep olur.

7.3. Dış Dünyadan Kopuş ve Soyuta Yönelme

Öyküde dış dünyayla uyum sağlayamayan Ali Numan Bey, kendi soyut dünyasını kurmaya karar verir. Aslında soyut dünya, Ali Numan Beyin bilinçaltıdır. Bu dünya Ali Numan Bey'in kendi benliği ve bireyselliğini bulmaya çalıştığı evrendir. Kendi benliğini tamamlamak için kendisini dış dünyadan nesne ve varlıklarından arındıran Ali Numan Bey, soyut bir oda kurarak kendini gerçekleştirme arzusunun güdüler. Bu isteğini de ilk eşi Fehime Hanıma bildirir. Fehime Hanım bu isteğe ilk önce pek anlam veremez. Çünkü o dış dünyayı ve somut olanı benimsemiştir. Doğayla barışık olan Fehime Hanım, anne ve kadın rolünü en iyi şekilde oynar. Fakat Ali Numan Bey, somut, değiştirilemeyen doğa ve doğallığın karşısındadır. Bunu eşine küçük bir odada yaşamak istediğini söyleyerek dışa vuran Ali Numan Bey, küçük odaya 'Soyut Oda' ismini koyarak da dünyanın insanı somutlayan yazgısını kırmaya çalışır.

"Ben ne istiyorum biliyor musun? ...Bir oda evet, bu evde bağımsız bir odam olsun benim, ben düzenleyeyim onu hiç de çıkmayayım oradan bugüne dek olmadı ama bu güne dek olmaması bundan sonra olmayacak anlamına gelmesin istiyorum.

Ne odası olacak?

Soyut bir oda" (s.170).

Sembolik açıdan 'Soyut Oda' aslında Ali Numan Beyin kendi kafasında oluşturduğu düşünsel bir dünyadır. Yazarın, kurmuş olduğu 'Soyut Oda' düşsel dünya, Ali Numan Bey'in bilinçaltını bize yansıtmak için oluşturduğu gizli bir evrendir. Bu evren her insanın yüzleşmek zorunda olduğu soyut dünyasıdır. Bireyin kendini tamamlayıp olgunluğa erişebilmesi için oluşturulmuş sembolik bir açılımdır.

Ali Numan Bey de kurmuş olduğu sembolik dünyada varlıkların kendisi yerine onu karşılayacak sembollerini kullanır.

"Evet, ne diyordun Fehime, bir kurukafa, sonra birde küre olacak yeryüzü yuvarlağı acunumuzun soyut simgesidir o da. Haritalar! Yığmla harita! Bulabilirsen Aorupa'nın büyük kentlerinin kadastro çizelgeleri, onlarda soyuttur. Düşün Paganini çalmıştı oralarda, Sarah Bernhardt oynamıştı, George Sant sevişmişti Chopinle hem de nasıl çılgınca şimdi biri bile yok eski görünümleleriyle o kentlerin, ama kadastroları duruyor. Sonra cetveller, pergeller, gönyeler! Geometrinin soyut toprağını parselleyeceğim onlarla. Sayılar! Birler, ikiler, üçler, dörtler, beşler, sayılar her zaman büyümüşdür beni, bu gün de büyülüyor. Paramız yok, şimdilik yok, olacak elbette o zaman birde teleskop alacağım, gökyüzüne bakacağım. Dilediğimizce uydular uçuralım, aya gidip gelelim, gökyüzü soyutluğunu daha yitirmedi."(s.175).

Ali Numan Bey, bilinçaltındaki soyut ve soyutlanmış düzenini, somut materyalleri kullanarak belirli bir düzen dâhilinde simetrik olarak kurar. Burada küre, kurukafa, sembolik olarak kullanılmıştır. Bunlar nesnelere ve varlıklar, doğa, dünya insanları simgeler. Ancak pergel, cetvel, harita, kadastro çizelgeleri ise insanın işleyiş düzenine hâkim olamadığı doğa ve dünyanın belirli bir düzene sokulmak istenişinin bir göstergesidir. Çünkü Ali Numan Bey, bilinçaltına yönelişini engelleyen dünya ve doğayla sürekli bir çatışma içerisinde. Ali Numan Bey'i, dış dünyadan yalıtılmış soyut bir odaya yönelten de onun dünya ve doğaya hâkim olamayışı ve dünya ve doğanın soyut olmayan değişmeyen düzenidir. Ali Numan Bey'in teleskopla gökyüzüne bakma isteği, onun içinde bulunduğu mekândan kaçma isteğini gösterir. Özgürlük ve kaçışın simgesi olan gökyüzü, uzay ve boşluk kavramlarının öyküde kullanılması, bunun en önemli işaretidir. Servet-i Fünun dönemindeki sanatçılarda olduğu gibi kaçış izleği, 'Soyut Oda' adlı öyküde de kendisini gösterir ancak bu kaçış bir mekândan başka bir mekâna değil somut bir mekândan soyut bir mekâna; yani insanın bilinçaltına bir kaçıştır.

"Düşünsel acunundan uzaklaşmanın süresini kısa tutmak için sevebileceği adaçayının kıvamını kendi de bilmediği halde, vurgusuz bir sesle "Adaçayı deviniyordur..." (s.181) "Ama tez davranmalı, odasında bir acun onu bekliyor. Böyle düşünüyordu, kendine de kızılıyordu bir yandan ne çabuk kendimi Kaf dağında görmeye alıştım diye mırıldanıyordu." (s.184).

Ali Numan Bey'in, düşsel acununda kurduğu bu yeni dünya, ona kendi olmasını sağlayan bir var olma yeridir. Bütün düşlerini soyut malzeme ile şekillendiği bu odada kendi yitik kimliği ve benliği bulan Ali Numan Bey, artık reel dünyanın insan olmaktan çıkmış kendi soyut dünyasının tek ve özgür kurucusu olmuştur. Özgürlüğe giden yolda 'Soyut Oda' karanlık ve soyut olmak çıkmış evde kendine özgü bir kimlik kazanmıştır.

Öyküde yazar mekânsızlığı çağrıştıran ve bir mekâna bağlı kalamayan leylek sembolünü mekânsızlığı çağrıştıracak şekilde sürekli olarak kullanmıştır. Leylekler durmadan mekân değiştiren hayvanlardır. Ali Numan Bey de leylekler gibi durmadan mekân değiştirir. Öyküde leyleklerin mekân değiştirmesi, Ali Numan Bey'in bilinçaltında kurduğu soyut dünyaya yolculuğu çağrıştırır.

Öykünün sonunda dış dünyadan kaçarak soyuta yönelen Ali Numan Bey, soyut olarak kurmuş olduğu mikro dünyada kendini tamamlayarak ölür. Ölümü kendini keşfetme arzusunu özgürce gerçekleştirdiğini gösterir.

SONUÇ

Sabahattin Kudret Aksal'ın öykülerinin çoğunda, yaşanmışlık etkisi görülür. Öykülerinde çocukluk ve gençlik yıllarına ait hatıralara yer veren Sabahattin Kudret Aksal, somut dünyanın insanı kuşatan ve sınırlayan yönünü kırmaya çalışır. Öykülerinde kişileri dış görünüşlerinden ziyade psikolojik durumlarıyla ele alan yazar, tabiat ve insanları olduğu gibi değil bir sanatçı duyarlılığı ile anlamlandırır.

Anlatıları teknik bakımdan sağlam olan Sabahattin Kudret Aksal, öykülerinde olaylardan ziyade durumları ele alır. Öyküde olaylar ya da durumlar, bir sebep sonuç ilişkisi bağlamında ortaya konur. Öykülerinde "kaçış, başkaldırı, özgürlük, aile, yalnızlık, kendi olma bilinci, nesne insan ilişkisi, zaman ve insan ilişkisi, sonsuzluk, hiçlik ve boşluk" gibi temaları işleyen Aksal, yaşamın kısa çatışmalarla dolu anlarını metnin dünyasına taşır.

Yazarın 'Soyut Oda' adlı öyküsü de teknik bakımdan sağlam bir öyküdür. Öykünün temel izleğini oluşturan kaçış, başkaldırı, özgürlük benliğe yöneliş, doğaya tavır, kişi ve nesnelere üzerinde ele alınır. Hâkim bakış açısıyla kurgulanan öykü, olaydan ziyade durumları kurguladığı için, psikolojik bir çözümleyi gerekli kılar.

Sonuç olarak Sabahattin Kudret Aksal'ın 'Soyut Oda' adlı öyküsü, bireyin zaman, mekân ve değişen dünya karşısında kendini yeniden kurma çabasını ele alır. Öykü kişisi Ali Numan Bey'in kendini yitip saydığı uzamdan kaçıp kendi benliğine yönelmesi, uzmadaki nesne ve varlıkların insanı kuşatmasındadır. Yazar kendilikten uzaklaşan dünyanın, bireyleri somut nesne ve varlıklarla kuşatarak özgürlüklerini kısıtlandığını ifade eder.

KAYNAKÇA

- AKSAL, Sabahattin Kudret (1994), **Bütün Eserleri- Öyküler**, Y.K.Y., İstanbul.
- AKTAŞ, Serif (2000), **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Akçag Yay., Ankara.
- ALVER, Köksal (2006), "Öyküde Mekân, Mekânda Öykü", **Hece Öykü**, Türk Öykücülüğünde Mekân-1, S.17, s. 37-42, Ekim-Kasım.
- ATEŞ, Ayvaz Sezer (2006), "Öykünün Mekânları", **Hece Öykü**, Türk Öykücülüğünde Mekân-1, S.17, s. 101, Ekim-Kasım.
- AYTAÇ, Gürsel (1999), **Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler**, Gündoğan Yay., Ankara.
- BACHELARD, Gaston (1996), **Mekânın Poetikası**, (Çev. Aykut Derman), Kesit Yay., İstanbul.
- BOURNEUR, Roland- Quillet, Real (1989), **Roman Dünyası ve İncelemesi**, (Çev. Hüseyin Gümüş), K.B.Y., Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2003), **Metinler Tarihine Giriş Roman-Hikâye**, Kardelen Kitabevi, Isparta.
- DAŞÇIOĞLU-Yılmaz, KOÇ- Okan (2009), "Batı Tarzı Türk Hikâyesinin Doğuşu ve Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ana Temalar", **Turkish Studies**, Volume 4/1, Winter, s. 799-900.
- DUYMAZ, Recep (2000), "Muhayyelât'ın Anlatı Geleneğindeki Yeri", **Hece Öykü**, Türk Öykücülüğünün Özel Sayısı S.46/47 s.64-71.
- ECEVİT, Yıldız (1996), "Orhan Pamuk'un Romanlarında Ana Bileşenler", **Varlık**, S.1063, Nisan 1996, s.46-54
- ER, Sadık Erol (2009), "E. M. Cioran'da Şiddetin Ontoloji Kökeni", **Doğu Batı**, S.48, s.75-94), Şubat-Mart-Nisan
- FORSTER, E.M (1985), **Roman Sanatı**, (Çev. Ünal Aytür), Adam Yay., İstanbul.
- FROMM, Erich (1985), **Özgürlük Korkusu**, (Çev., Roza Hakmen), Yaprak Yay., İstanbul.
- GÜNDOĞAN, Ali Osman (1997), **Albert Camus ve Başkaldırı Felsefesi**, Birey Yay., İstanbul .

- KIERKEGAARD, Soren (2001), **Ölümcül Hastalık Umutsuzluk**, (Çev. M. Mukadder Yakupoğlu), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- KONRAD, Stefan-Hendl Claudia (2001), **Duygularla Güçlenmek**, (Çev. Meral Taştan), Hayat Yay., İstanbul.
- KORKMAZ, Ramazan (2007), "Romanda Mekânın Poetiği", (Editör: Ayşenur Külahlıoğlu İslam vd.) **Edebiyat ve Dil Yazıları Mustafa İsen'e Armağan**, Ankara.
- KORKMAZ, Ramazan (1997), **Sabahattin Ali İnsan ve Eser**, Y.K.Y., İstanbul.
- LEKESİZ, Ömer (1999), **Yeni Türk Edebiyatında Öykü 2**, Kaknüs Yay., İstanbul.
- LEKESİZ, Ömer (2001), **Yeni Türk Edebiyatında Öykü 5**, Kaknüs Yay., İstanbul.
- MOUNIER, Emmanuel (2007), **Varoluş Felsefelerine Giriş**, (Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu), Say Yay., İstanbul.
- OKYAY, L.R. (2000), "Öyküde Mekân", **Adam Öykü**, S.28, s.83-84, Mayıs Haziran.
- PEARSON, Carlos S. (2003), **İçimizdeki Kahraman**, (Çev. Semra Ayanbaşı), Akış Yay., İstanbul.
- STEVENS, Anthony (1999), **Jung**, (Çev. Ayda Çayır), Kaknüs Yay., İstanbul.
- STEVICK, Philip (2004), **Romanın Teorisi**, (Çev. Prof. Dr. Sevim Kantarcıoğlu), Akçağ Yay., Ankara.
- TEKİN, Mehmet (2002), **Roman Sanatı**, Ötüken Yay., İstanbul.
- TÜRKÇE Sözlük (2005), **Türk Dil Kurumu**, Ankara.
- YARDIM, Mehmet Nuri (2000), **Romancılar Konuşuyor**, Kaktüs Yay., İstanbul.